

Előszó

1. A magyar egyike Európa legrégebben önállóvá vált nyelveinek, mivel az uráli, finnugor, majd ugor nyelvcsaládból kinőve mintegy háromezer éve éli saját életét. Hosszú története során földrajzi és kulturális értelemben egyaránt változásokban gazdag utat tett meg. A magyarság az Ural vidékét elhagyva, Európa délkeleti térségén át vándorolva több mint 1100 éve érkezett meg mai hazájába, számos kulturális változást élt át, nagyon sok, különböző családokhoz tartozó nyelvvel került kapcsolatba, és a Kelet-Európából származó népekből az elsők között talált utat a nyugati kereszténységhez. Mindez azzal járt, hogy a magyar szókincs rendkívül változatos és sokféle nyelvi hatásnak kitéve formálódott, mivel az uráli-finnugor alapszókincs az olyan elemek mellett, amelyek több, azóta már kihalt kelet-európai nyelvből valók, számos iráni, török, szláv, germán és újlatin jövevényszóval gazdagodott. Ehhez járult még a latin intenzív hatása, mivel ennek a nyelvnek a 19. század első feléig fontos kulturális és politikai szerepe volt. A magyar szókincs kutatási lehetőségeire nézve az is figyelmet érdemel, hogy ennek a nyelvnek ezer évnél is többet átfogó nyelvemlékanyaga van, így a szótörténeti dokumentálás lehetősége igen nagy.

Ez a sokrétű és régi időktől fogva megragadható szókincs már korán felkeltette a magyar, sőt a külföldi kutatók érdeklődését is. Ennek köszönhetően a magyar filológiai kutatás egyrészt nagy szótörténeti gyűjtemények sorát alkotta meg, másrészt a magyar szókincs különféle rétegeit tárgyaló számos monográfián kívül létrejött néhány, részint befejezetlen magyar etimológiai szótár is. Közülük – több korai próbálkozástól eltekintve – említsük meg a következőket: – Mátyás Flórián: Magyar etimológiai szótár. 1–3. füzet (Pest, 1868–1871). Ez tekinthető az első rendszerezési kísérletnek. – Magyar etymologiai szótár. 1–2. kötet. Szerkesztette: Gombocz Zoltán és Melich János (Budapest, 1914–1944). Mind terjedelmére, mind tudományos színvonalára nézve korának az egyik legjobb európai etimológiai szótára. Nagy vesztesége a tudománynak, hogy a szócikkanyag publikálásának csak a harmadára kerülhetett sor. – Bárczi Géza: Magyar szófejtő szótár (Budapest, 1941). A nagyközönség számára készült könyv, de a szakembereknek is jó szolgálatot tett. – A magyar nyelv történeti-etimológiai szótára. 1–3. kötet + Mutató. Főszerkesztő: Benkő Loránd (Budapest, 1967–1976, 1984). Ez a mű 10 714 szócikket tartalmaz bőséges szótörténeti dokumentációval, etimológiai magyarázatokkal és szakirodalmi utalásokkal. (A továbbiakban: TESz.)

2. Az a mód, ahogyan a magyar szókincs eredetének és történetének a nagyszabású szótári szintézise a TESz. három kötetében megvalósult, igen jó fogadtatásra talált ugyan a hazai és

külföldi szakemberek körében (összesen 60 recenzióban), de gyakran felrötták nemzetközi szempontból korlátozott felhasználhatóságát, amely abból következik, hogy ez a szótár magyar nyelven jelent meg. Ez a körülmény volt az egyik lényeges ok egy új magyar etimológiai szótár létrehozására, mégpedig világnyelven. A választás az 1980-as években a németre esett. Ennek nemcsak az a tény volt a nyomós oka, hogy az európai, de különösen is a közép-európai etimológiai irodalomban a nemzeti nyelveken való publikálás mellett hosszú évtizedekig ennek volt a legnagyobb hagyománya, hanem az is, hogy az akkori munkacsoporthoz mint hagyományosan használt idegen nyelv ez állt a legközelebb.

Egy új szótár létrehozásának tervét azonban más ok is indokolta. A TESz. első kötetének megjelenése után addig ugyanis bő két évtized telt el. Ezalatt – éppen a TESz. új kutatásokra serkentő voltának köszönhetően – sok új anyag feltárására került sor, részint a TESz. munkatársai vizsgálatainak eredményeképpen. Érvényes ez a magyar szókincs elemeinek adatolására is, mind az első adatokat, mind pedig az alakváltozatokat és a jelentéseket illetően, emellett az új történeti kutatások régi magyar nyelvemlékek datálásában is lényeges korrekciókat eredményeztek. És természetesen vonatkozik ez a szűkebb értelemben vett etimológiai szakirodalomra is, mivel az említett szűk negyed évszázad alatt a magyar szókincs különféle eredetbeli rétegeiről új monográfiák sora született, nem is beszélve a szakfolyóiratok számtalan etimológiai cikkéről. Nyomatékosan ki kell emelni azonban azt is, hogy már magának a TESz.-nek a megléte a maga rendkívül gazdag anyagával számos új etimológiai összefüggés felismeréséhez vezetett.

Ilyen előzmények után, az MTA Nyelvtudományi Intézetben (a jelenlegi ELKH Nyelvtudományi Kutatóközpont jogelődjében) végzett kutató- és szerkesztési munka eredményeként az 1990-es évek első felében jelent meg az új szótár, az *Etymologisches Wörterbuch des Ungarischen*: 1–2. (1993–1995; a továbbiakban: EWUng.); főszerkesztő: Benkő Loránd; szerk.: Gerstner Károly, S. Hámori Antónia, Zaicz Gábor; a szócikket írta Büky Béla, Gerstner Károly, S. Hámori Antónia, Hexendorf Edit, Horváth László és Zaicz Gábor. Munkájukat különféle területeken a következők segítették: a szócikkek tartalmi kialakításában Bakon Erika, Farkas Vilmos, Liszka Gábor, Papp László, Ruzsiczky Éva és Villám Judit; a tudományos előkészítésben, valamint a formai szerkesztésben Kacs Kovics-Reményi Andrea, Sz. Kiss Mária, Oszkó Beatrix, Cz. Papp Katalin, F. Péterfy Éva és V. Sarkadi Nagy Jozefa; szerkesztőségi munkatársként Bertha Franciska, Egedy Irma, Janki Márta, Kovács Bea, Uhl Gabriella és K. Vermes Stefánia. A szótár általános lektora Imre Samu volt, lektorként közreműködött Bakos Ferenc, Borzsák István, Csúcs Sándor, Hazai György, Kiss Lajos, Mollay Károly, Róna-Tas András és Töttössy Csaba. A magyar nyelvű szócikket Skripecz Sándor

fordította németre, a német nyelvű szöveget Gerstner Károly gondozta. (A különféle mutatókat tartalmazó 3. kötet 1997-ben jelent meg).

Az EWUng. kétségtelenül és természetes módon számos ponton támaszkodik elődjére, a TESz.-re, de attól több lényeges vonatkozásban el is tér. Így például más a címszóállomány (mind a kihagyott, mind az újonnan fölvetett lexémákat tekintve), a külföldi szakemberek számára kevésbé fontos szótörténeti adatok száma kevesebb, és állományuk némileg más, az etimológiai főkategóriák világosabban határolódnak el egymástól stb., és igyekszik korrigálni a TESz. következtelenségeit, különféle hibáit is.

A tartalmi újdonságok mellett új formai megoldások is szükségessé váltak ahhoz, hogy a tervezett (és a korabeli gyakorlatnak megfelelően: engedélyezett) terjedelem tartható legyen. Ennek legmarkánsabb jele a szótárban használt rendkívül sok rövidítés, valamint a szócikkek végéről elhagyott (és egy külön mutatóban közzétett) utalások. Látható tehát, hogy az EWUng. semmiképpen sem csak a TESz. német nyelvű kiadása, hanem alapjában véve teljesen önálló, új mű, amely a TESz.-hez képest sok új adatot és eredeztetést tartalmaz, és ezt a TESz. 3 500 oldalánál lényegesen szűkebb terjedelemben valósította meg. Különféle szerkesztési, kiadói, pénzügyi és technikai okokból a szótár hat darab, egyenként mintegy 280 oldalas füzetekben (németül: Lieferung) jelent meg, amelyek két kötetet tesznek ki. Ezekben 1 680 oldalon mintegy tizennégyezer fő- és alcímszóban kb. kilencvenezer alakváltozat, származék és jelentésadat található. Ezek a lexikális adatok jól kiértelmezett szótári struktúrában, tudományos megalapozottsággal mutatják be a jelenkori és történeti magyar szókészlet magjának tekinthető szóállomány eredetbeli viszonyait.

Mivel önálló műről van szó, az EWUng.-nak teljes információs értékkel kell bírnia: a TESz. egyidejű használata csak akkor szükséges, ha az olvasó az olyan szótörténeti adatoknak a pontos forrásához kíván eljutni, amelyeknek a lelohelye nincs feltüntetve, vagy ha további – a TESz.-nél régebbi – bibliográfiai tételekre kíváncsi.

3. Az EWUng. fogadtatása a szűkebb szakmai körökben alapvetően és széles körben kedvező volt: erről tanúskodnak a mind belföldön, mind külföldön megjelent recenziók, illetőleg cikkek. A legtöbb bírálat a túlzott rövidegre való törekvést és a speciális „EWUng.-Deutsch”-ot illette, amely (főleg nem napi gyakoriságú használat esetén) a gyors és pontos megértést nehezítheti.

Kétségtelen értékei ellenére ez a szótár a hazai tudományos körökben (beleértve még a nyelvtudományt is!) és különösen az etimológiai és szótörténeti kérdések iránt érdeklődő művelt közönség soraiban mégsem vált olyan mértékben közzismertté, mint elődje, a TESz. Ez a

kedvezőtlen helyzet – sajnálatos módon – az egyetemi oktatásban is tapasztalható volt. Ebben szerepet játszhat részben bizonyos nyelvismereti hiány, részben a már említett „EWUng.-Deutsch”.

Az EWUng. megjelenése óta eltelt jó két évtized bel- és külföldi etimológiai kutatásainak eredményei a szakirodalomban is megjelentek. Ezek feltárása, kritikai értékelése és egy új (vagy átdolgozott, bővített) szótárban való megjelenítése is kötelessége az adott szakterület művelőinek, hogy az érdeklődők hozzájuthassanak a számukra fontos információkhoz – mégpedig elsősorban az adott ország nyelvén, vagyis esetünkben magyarul.¹

Az *Új magyar etimológiai szótár* (a továbbiakban: ÚESz.) munkálatai két ütemben zajlottak az MTA Nyelvtudományi Intézetében, illetve jogutódjában, az ELKH Nyelvtudományi Kutatóközpontban. A 2011 eleje és a 2016 vége közötti első időszakban az OTKA K83540-es azonosító számú pályázat alapvető célkitűzése az volt, hogy az EWUng. szkennelt, OCR-es anyaga átkerüljön egy XML-alapú szótári struktúrába, és elkészüljön hozzá az elektronikus szerkesztési rendszer. Az akkor rendelkezésre álló technikai lehetőségek miatt az OCR-es anyag több olyan hibát tartalmazott, amely az automatikus és gyors adatátvitelt fékezte. Végül is észszerűnek tűnt a szócikkek szótörténeti részét az EWUng.-ból és a TESz.-ből manuálisan újra lerögzíteni. Ennek következtében létrejött egy teljes TESz.–EWUng.-nyelviadat-adatbázis, ami egyébként az előzetes tervek közt nem szerepelt.

Sajátos feladatot jelentett a német nyelvű etimológiai kifejtő részek magyarra fordítása az informatika segítségével, ehhez célszerű volt számítógéppel támogatott fordítást alkalmazni. Az ehhez használt, a Kilgray Kft. által rendelkezésünkre bocsátott *memoQ* integrált fordítási környezet jól kezeli a gyakran ismétlődő német szegmentumok magyar megfelelőinek automatizálását. Azonban ilyen jellegű munkálatok etimológiai szótárak terén Magyarországon még nem folytak, így a tapasztalatok hiányában óhatatlanul is felmerültek különféle informatikai jellegű nehézségek. Az OCR-ezési hibák miatt maga a fordítás is lényegesen bonyolultabbá vált a tervezettnél, majd a rákövetkező lépés, a fordított-javított anyag XML-lé való visszaalakítása, adattisztítása is lényegesen nehezebb és tökéletlenebb volt a tervezettnél. Így szükséges volt beiktatni az alapos, aprólékos manuális javítási-adattisztítási munkafázist, és egy módosított szerkesztési eljárást kellett létrehozni. Az így nyert anyag azonban

¹ A tényyszerűség kedvéért meg kell említeni, hogy 2006-ban Zaicz Gábor főszerkesztésében és a Tinta Könyvkiadó gondozásában megjelent az *Etimológiai szótár. Magyar szavak és toldalékok eredete* című, mintegy ezer oldal terjedelmű szótár (2., javított és bővített kiadás: 2021). Ez korábbi etimológiai szótárakra építve csupán a legfontosabb etimológiai tudnivalókat tartalmazza, így a (komolyabb) tudományos igényeknek kevésbé felel meg. Kétségtelen előnye, hogy tartalmazza a toldalékok etimológiáit is, és bő mutatói is újdonságnak számítanak.

mind szakmailag, mind technikailag alkalmas volt a továbbfejlesztésre. Az ÚESz. teljes címszóállományát felölelő első változatú, több ponton kiegészítendő szótörténetet és nyers fordításokat tartalmazó, valamint szerkesztői felülvizsgálatot is igénylő anyagból kereshető PDF-fájlok készültek. Ezek nyilvánosan elérhető helye: uesz.nytud.hu. – A munkálatoknak ebben a szakaszában a projektvezető Gerstner Károly irányításával a következő munkatársak dolgoztak (végig vagy hosszabb-rövidebb ideig): Hochbauer Mária, Horváth László, Horváth-Papp Zita, Kacs Kovics-Reményi Andrea, Molnár Zsuzsanna, Tamás Dóra, valamint az informatikai feladatokat ellátó Mártonfi Attila.

4. Az ÚESz. munkálatainak második szakasza is pályázati keretek között zajlott, mégpedig az NKFIH 124127 számú támogatási szerződése alapján. A tervek szerint a 2017 szeptembere és (eredetileg) 2021 augusztusa (majd módosítva, 2022 augusztusa) közötti időszak végére egy minden elemében lezárt művet kellett volna elkészíteni. Ám az elmúlt évek nem voltak előre nem látható akadályoktól mentesek. A folyamatos és nyugodt szerkesztési munkát leginkább a koronavírus-járvány miatt kényszerűen elrendelt korlátozó intézkedések fékeztek. A szótáron végzett fáradságos munka azonban nem volt eredménytelen.

A szócikkek szótörténeti adatainak felülvizsgálatához és kiegészítéséhez többek között a következő igen fontos források felhasználása történt meg. Első helyen *A magyar nyelv nagyszótárának* (NszT.) eddig megjelent köteteit (*A–Ez*), illetve az aktuálisan szerkesztés alatt álló kötet(ek) anyagát kell kiemelni. Az MTA Nyelvtudományi Intézetnek (az ELKH Nyelvtudományi Kutatóközpontnak) két nagy korpusza, a *Magyar történeti szövegtár* (MTSz.) és a *Magyar nemzeti szövegtár* (MNSz.) is számos új adat lelőhelye volt. Az *Erdélyi magyar szótörténeti tár* (SzT.) 5–14. kötete (az első négy anyaga már beépült az EWUng.-ba), a *Régi magyar kódexek* (RMK.) c. sorozatnak az 1993 után megjelent 18 kötete (15–33. szám), a *Régi magyar levéltár* (RML.) c. sorozat 2. és 3. kötete, a *Magyar Névarchívum* kiadványai és a *Helynévtörténeti Tanulmányok* kötetei is jól kiaknázható források voltak. A korai szótörténeti adatokat tekintve számos esetben lehetett az adatolást módosítani a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában (MNL OL) található adatbázis segítségével, amely a digitalizált középkori okleveleinket tartalmazza. Hasznos szótörténeti kiegészítő gyűjtési lehetőségnek bizonyult az *Arcanum Digitális Tudománytár* (ADT.) gazdag anyaga, amelyet az NszT. is alkalmaz szócikkeinek kialakításában, és amelyhez az ELKH Nyelvtudományi Kutatóközpont is szabadon hozzáfér. Ebben az óriási adatbázisban eddig több tucatnyi esetben találtunk az 1780-as évektől kezdődően olyan korábbi adatokat alakváltozatokra (ritkábban jelentésekre is), amelyek különféle okokból nem szerepelnek a fent felsorolt forrásokban.

Az EWUng. megjelenése óta eltelt bő két évtized bel- és külföldi etimológiai kutatásainak eredményeit bemutató szakirodalomból elsősorban a magyar nyelv honfoglalás előtti török nyelvi viszonyait – és az ehhez kapcsolódó uralisztikai kérdéseket – érintő vizsgálatok fontosak. A szlavisztika terén is születtek újabb eredmények, bár a korábbi évtizedekhez képest szűkebb körű ez az irodalom. És meg kell említeni a belső magyar fejleményekkel foglalkozó, nem csekély számú írásokat is. Mindezeket kellő mérlegelés után különféle formában figyelembe vettük a szócikkek kialakításában: az újabb javaslatokat többnyire elfogadtuk, de voltak olyanok is, amelyekkel különböző okokból nem értettünk egyet, amire a szócikkek végén utalunk is. Az alapnyelvi (uráli, finnugor és ugor) eredetű szavak etimológiai hátterének dokumentálásában támaszkodunk az MTA Nyelvtudományi Intézetében létrehozott *Uralonet* – *Uráli Etimológiai Adatbázis* ellenőrzött adataira (<http://www.uralonet.nytud.hu/>).

5. Magától értetődik, hogy az ÚESz. a mai magyar köznyelv minden szavát tartalmazza. Továbbá megtalálható benne minden olyan kihalt, illetve elavult szó, amely nyelvi vagy művelődéstörténeti szempontból fontosnak számít; a tájszók közül azok, amelyek nagy területen használatosak és a már meghonosodott nemzetközi szók közül azok, amelyek a leginkább beépültek a magyar szókészletbe. A szóanyag azonban a TESz.-belihez képest az EWUng.-ban változott, és ez alapvetően szótárunkban is megmaradt. Egyrészt – különféle okokból – számos szó kimaradt, ezzel szemben a szavak állománya két vonatkozásban is bővült: egyfelől – néhány elavult szó felvétele mellett – az utóbbi mintegy harminc év neologizmusával, másrészt olyan szócsaládokkal, amelyek azonos elő- vagy utótagú összetett szavakból állnak, és elsősorban gazdag szótörténeti dokumentáltságuk miatt figyelmet érdemelnek. Tulajdonnevek etimológiai tárgyalására címszóként ezúttal sem került sor, ezzel szemben a tulajdonneveket, illetve azok részeit – különösen a legrégebbi közszókat képviselő szótörténeti adatokként – hagyományosan messzemenően figyelembe vettük. A TESz.-ben címszóként álló, de ilyenként az ÚESz.-ből kimaradt szavak közül számosat megtalálhatunk a hozzájuk etimológiailag kapcsolódó szócikkek végén egy külön szakaszban.

A szócikkek felépítéséről, a bennük használt szakkifejezésekről, a különféle rövidítésekről és jelekről a „Tájékoztató a szótár használatához” ad eligazítást. Az etimológiai magyarázatok szövege a TESz.-hez képest a legtöbb esetben (jóval) rövidebb, de igyekeztünk az EWUng. (túlzott) tömörségét oldani.

Etimológiai alapelveinkből itt csak a legfontosabbakat kívánjuk megemlíteni. A címszó közvetlen származására vonatkozó rövid eredetminősítést az olvasó mindig az etimológiai szakasz bevezető mondatában találja. Alapvető fontossága ellenére is magától értetődően kü-

lönösen nehéz volt határvonalat húzni az alapnyelvből örökölt és a már a magyar nyelv külön életében keletkezett elemek közé. Megkülönböztetésük a magyar és a rokon nyelvi szókészlet szembeállításán és az abból következő időrendi viszonyokon, valamint alaktani ismérveken alapul. A két kategória között átmenetet képeznek azok a több morfémából álló (tő + képző felépítésű) alakulatok, amelyeknek a töve már az uráli, finnugor vagy ugor alapnyelvből ki-mutatható, szintén alapnyelvi eredetű képzőjük azonban akár az ősmagyarban is csatlakozha-tott a tőhöz. Az ilyenek – a magyarban történt képzés lehetőségére való kiegészítő utalással – az alapnyelvi örökség képviselői közé kerültek. Az olyan szavak esetében, amelyek biztosan a magyar nyelv külön életében jöttek létre, az egyszerűség kedvéért nincs külön utalás a ma-gyarban bekövetkezett keletkezés tényére, csak a keletkezésmódra: a folyamatra, illetve eredményére. – A belső keletkezésű szavaknak ebben a terjedelmes kategóriájában nagy fi-gyelmet fordítottunk a szórokonságon belüli bonyolult összefüggések magyarázatára. Miként az EWUng.-ban, szótárunkban is különösen fontos szerepet kapott a képzett szavak esetében a fiktív és relatív fiktív tövűség módszeres alkalmazása. Az ide sorolható szavakban jól kiele-mezhető egy-egy képző, ami azt is feltételezi, hogy az ilyen funkciójú toldalék előtt áll egy tő, ám ennek akár mai, akár egykori önálló létét nem tudjuk igazolni. Ezeknek a szavaknak az esetében az etimológiai ítélet mindig az egész szóalakra vonatkozik, a képzett szavak csoport-jába helyezve őket. – A jövevényszavak etimológiai részének bevezető mondatában megadott eredetminősítés mindig arra vonatkozik, melyik az a nyelv, amelyből a szó közvetlenül került át a magyarba (amennyiben ez megállapítható). Ebben a kategóriában a jövevényszó közvet-len eredetét következetesen elkülönítjük azoktól az utalásoktól, amelyek az adott szó előéleté-ben szerepet játszó nyelvekre vonatkoznak, vagy a kikövetkeztethető végső forrással kapcso-latosak. Ha az átadó nyelv nem állapítható meg kielégítően, illetve a szót a magyar több nyelvből is átvehette, akkor a vándorszó vagy a nemzetközi szó minősítéssel élünk. Ezeknek a rokon alkategóriáknak az elkülönítésében a kronológiának volt meghatározó szerepe: a vándorszókhöz a régebbi, általában a középkorban vagy a korai újkorban átvett műveltségzőkat soroltuk, míg a nemzetköziesekhez a modern élet szókészletét. Minden jövevényszó-kategória esetében arra törekedtünk, hogy ábrázoljuk a szélesebb idegen nyelvi hátteret is, tekintettel egyrészt a közép- és délkelet-európai térségre, másrészt a világnyelvekre.

A jelen szótárban a TESz.-hez képest sok új vagy legalábbis lényegesen módosított etimológiai ítélet szerepel, ez kisebb mértékben az EWUng. vonatkozásában is érvényes. A szótörténeti anyag bemutatásában szintén több új megoldást alkalmazunk. Ezeket azonban nem kívánjuk itt taglalni, mivel a TESz. és az EWUng., illetve az ÚESz. összevetésekor a különbségek világosan megmutatkoznak.

6. A szótárban való tájékozódás megkönnyítésére (visszatérve a TESz. gyakorlatához) a kidolgozott szócikkek közé utalószócikkeket is beiktattunk. A jelen állapotú adatbázisban (ugyancsak a TESz.-hez hasonlóan, Vö. jelzéssel) a szócikkek végén megadjuk a címszóként álló szavak tágabb etimológiai összefüggéseit mutató szavakat (l. ehhez még: „Tájékoztató a szótár használatához”). – Az ÚESz. filológiai apparátusát a következő tételek alkotják: Betűk és hangértékeik; Rövidítések; Jelek; Tőtípusok; Nyelvek és nyelvváltozatok; Irodalom- és forrásjegyzék.

7. Az ÚESz.-adatbázist a következő szám adatok jellemzik: a 9 868 szócikk 14 91 fő- és alcímszót tartalmaz. A szócikkek szótörténeti részében az egyes lexémákhoz 60 712 nyelvi adat (alakváltozat), köztük igen jelentős számban régi nyelvi és nyelvjárási forma található. A lexémák jelentéstörténetében 31 379 jelentésegység van. A szótörténeti részben bemutatott 7 619 különféle származékhoz 4 275 jelentés társul (a szerkesztési elveknek megfelelően nem kellett minden származékszó jelentését megadni, ez magyarázza a két szám közötti eltérést). A szócikkek 367 megszilárdult ragos alakulatot tartalmaznak. – A szócikkek etimológiai szakaszaiban 39 205 idegen nyelvi adat található (ezek között igen nagy számban vannak különféle mellékjeleket tartalmazó különleges karakterek), ezek mellett 26 864 jelentés található (ha több nyelvben azonos a jelentés, azt csak egy előfordulásnak számoltuk). Ebben a szakaszban további 8 492 olyan magyar szóadat és 7 859 jelentés van, amely az adott címszóhoz tartozó különféle információkat illusztrálja. – A magyarból más nyelvekbe került szavak száma 440, és 840 esetben utasított el a szerkesztőség az övétől eltérő etimológiai javaslatokat. – Az ÚESz. a közvetlen előzményéhez, az EWUng.-hoz képest nagyobb „autonómiával” rendelkezik. Ez azt jelenti, hogy – a TESz.-ben is tapasztalható módon – a filológiai elvárásoknak megfelelően megadjuk a történeti magyar nyelvi adatok lelőhelyeit. Ez 95 778 forrásutalást jelent.

8. Szótárunk előszerkesztett anyagát PDF-formátumban tesszük közzé, amelyet a további szerkesztési munkák előrehaladásával időről időre frissíteni fogunk. A szótár anyaga egy egyszerű webes felületen is elérhető, amely egyelőre a címszavak alapján történő keresést teszi lehetővé.

Terveink között szerepel egy korszerű, az informatikai lehetőségeket sokoldalúan felhasználó webes változat elkészítése is, amelynek segítségével az ÚESz. gazdag adatbázisát különféle szempontú, akár összetett keresésekkel lehet kiaknázni.

A most közreadott, előszerkesztett szótár munkálatait a következő munkaközösség végezte: Gerstner Károly szerkesztő; Horváth László, Horváth-Papp Zita, Kacs Kovics-Reményi Andrea, Molnár Zsuzsanna lexikográfiai-filológiai munkatársak; Merényi Csaba informatikai munkatárs. Lektorként közreműködött Cser András, Hegedűs Attila, Honti László, Juhász Dezső és Zoltán András – értékes javaslataikat, megjegyzéseiket ezúton is köszönjük.

Az Új magyar etimológiai szótárt abban a reményben tesszük közzé, hogy az érdekelt szakemberek és a művelt közönség számára tudományosan megalapozott képet nyújt a magyar szókincs történetéről és eredetkérdéseiről, és ezzel értékes, hézagpótló művel járul hozzá az etimológiai tudomány gazdag nemzetközi szakirodalmához.